

פרוטוקול מס' ~~269~~ 264

מישיבת ועדת הפנים ואיכות הסביבה
ביום ג' כ' בשבט תשל"ז - 8.2.1977, שעה 14.00

נ כ ח ר :

חברי הוועדה: י. ארידור - יו"ר
א. אנוחצ'רא
י. בארי
א. גיבלנד
א. ורדיגר

מוזמנים: ח. קוברסקי - מנכ"ל משרד הפנים
מר גלס - משרד המשפטים
ש. רותם - משרד הפנים

מזכיר הוועדה: י. ברזני

ר ש ס ה : א. אדלר

סדר-היום: פרידה ממנכ"ל משרד הפנים
ש. רותם עם פרישתו לגימלאות.

אני פותח את הישיבה.

הינ'ר י. ארידור:

התכנסנו היום לכבוד את חברנו שלום רותם שפרש מעבודתו במשרד הפנים ובוועדת הפנים ויוצא לגימלאות.

א. ורדיגר:

בדרך כלל כשנפרדים מחבר אומרים "קשה הפרידה". אני לא אוכל לומר שאני נפרד מידידי רותם. אורבה, אולי עוד נהוק בעתיד את שיתוף הפעולה בינינו גם בדברים אחרים, במקום שעד היום עבדנו יחד רק בתחום ועדת הפנים והשלטון המקומי.

פרשת השבוע עוסקת ביתרו. כשראה יתרו את הלחץ הל המוני ישראל על משה יעץ לו "ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל ידאי אלוהים, אנשי אמת ושונאי בצע". כלומר, כשאתה נמצא במצב שצריך לבצע משימות וזקוק לעוזרים - עליך לחפש אנשים בעלי הסגולות והמידות הללו. מי שנבחר לתפקיד אחראי בממשל בישראל ובידו הכרעות לגבי הציבור חייב להיות איש סגולה, איש שיש לו הנתונים הללו, שיוכל לעמוד במבחן ולבצע את המשימות בכבוד ובאמת, ללא פניות. ומר רותם הוא אחד האנשים הללו ששירתו את הציבור במישור המוניציפלי במשך קרוב לשלושים שנה, וליווה גם את הכנסת וגם את ועדת הפנים ויש בו אותן הסגולות שמנתי. הן אשר קידמו אותו והן אשר כיוונו אותו בדרך, ועל-ידי-כך יכול היה לבצע בדבועי את המשימות והשליחויות שהוטלו עליו - "אנשי חיל, ידאי אלוהים, אנשי אמת ושונאי בצע".

אני רוצה לקוות שגם בעתיד יתן ה' למר רותם בריאות וחיים טובים, ומסופקני אם שעותיו הפנויות גם בעתיד יהיו מרובות.

אני מאחל לו הצלחה, ואני רוצה כחבר הוועדה הזאת להודות לו על הדברים הרבים שלמדתי ממנו בנושאים הנוגעים לוועדת הפנים, וגם בשטחים אחרים. ואני מקווה שגם בעתיד ובמישורים שונים נוכל ליהנות ממנו ולשתף עמו פעולה.

א. אבוחצירא:

בשבוע שעבר ערכנו מסיבת-פרידה לשר אחד, וכניסה לתפקיד של שר אחר. אני סבור שנעים יותר לשבת במסיבת-פרידה לא פוליטית, כשאנחנו נפרדים מאישיות לא פוליטית.

מר רותם היה אחד מעמודי-התווך של משרד הפנים במשך עשרות שנים. אני אישית נפגשתי אתו מיד בתחילת דרכי בפוליטיקה. עוד לפני שהייתי חבר מועצת עירייה הייתי שומע מן הוותיקים: אם אתה צריך לסדר משהו במשרד הפנים - עליך להגיע למר רותם. ומנסיוני האישי אני יודע שכל מפגש אתו, אם זה בוועדת הפנים, או בטרנז השלטון המקומי, בהנהלתו או בוועדותיו, הרגשתי שאני יושב מול אדם שמכיר ומבין את הבעיות המוניציפליות הלא-קלות, לפני-ולפנים. יכולתי לשבת מולו ולשמוע דברים גשחת, ולקבל עצה נבונה וטובה.

שמעתי דעה מפי ראשי ערים רבים על מר רותם, ולא שמעתי מאחד מהם דברים אחרים מאלה שאמרתי אני היום. אני חושב שהמשרד זכה לעבודתו של אדם רציני ביותר, והוא נפרד עתה מאדם בעל נסיון, הבנה ורצינות. אנשים כאלה לא מסתובבים אצלנו היום בהמונים, ובוודאי לא בתחום הזה.

אני מאחל למשרד הפנים ולמנכ"ל שיצליחו למצוא במקום מר רותם אדם שיצליח למלא בהצלחה את עבודתו של מר רותם, שיוכל להדריך את חסרי הנסיון שבינינו. כי החושים בשירות המוניציפלי הם בדרך כלל חסרי נסיון וזקוקים לנסיון ועצה טובה במשרד הפנים, מסוג אלה שזכו להם מצד מר רותם.

א. אבוחצירא:

כששמעתי שמר רותם מגיע לגיל פרישה היתה זו בשבילי הפתעה. חשבתי שהוא צעיר הרבה יותר. ואני מאחל לו שעוד הרבה שנים ייראה צעיר בגוף וברוח כפי שהוא נראה היום, וימשיך לתרום לכולנו.

א. גיבלבר:

אני מכיר את מר רותם זמן לא רב. אבל אני יודע שאם מגיע פרס של הממסד לעובד על הזדהות עם חפקירו - הרי הפרס מגיע למר רותם על הזדהותו והגנתו על השר והמשרד, שהיו למופת. מר רותם רתם את עצמו לעניינים שהוא מזדהה אתם, ואני בטוח שראשי הערים היו יכולים לספור בשבח עווד יותר מאתנו, כי הוא הדריך אותם בעבודתם במשך כל השנים. אלינו הגיע תמיד מוכן ובקי בנושאים שעלו לדיון. לא ראיתי אנשים רבים כמוהו בעלי מסירות והבנה לתפקיד.

גם אני סבור שלפניו עוד הרבה שנים של פעילות, ואני מציע לו לא לוותר על פעולה ציבורית, עבודה שהוא מתאים לה, בין אם במפלגתו או בתחום ציבורי אחר. מפני שעוד כוחו איתו, על פי כל הערויות.

אני מאחל לו הרבה בריאות והרבה שנים של עבודה פוריה, ותודה רבה על שיתוף הפעולה עד היום.

מר גלס:

אני עברתי עם מר רותם תקופה ארוכה יותר מכולכם. אני זוכר את מר רותם עוד מתקופת מבצע סיני, ולפחות מאז שיתפנו פעולה - מר רותם במשרד הפנים ואני במשרד המשפטים. ואני יכול לומר שהבעיות שבהן הוא התלבט היו בעיות שענייננו גם אותי מבחינה משפטית, אם כי הפתרונות שלנו לא תמיד היו זהים. מכל מקום, חלק לא מבוטל של החקיקה של משרד הפנים בתקופת עשרים השנים הללו יש לזקוף לזכות יוזמתו של מר רותם, ואני חושב שהמדינה חייבת לו תודה על כך.

אני יכול רק להצטרף לאיחולים שהשמיעו קודמי. גם אני הושאתי לשמוע שמר רותם כבר הגיע לגיל פרישה, לאותו מצב שגם אני הגעתי אליו אלא ששירותי הוארך בשנה נוספת. אני מצטרף לאיחולים שתמשיך לתרום מנסיוןך במישור הציבורי, אם במסגרת מנגנון המדינה או מחוצה לו. אני בטוח שזמן פנוי רב לא ישאר לך, ושעוד נשמע הרבה עצות ברורות ממך.

י. ברזני:

מר רותם שימש במידה מסויימת מורה ומדריך שלי כשנכנסתי לראשונה לעבודתי בוועדת הפנים. בתחילת עבודתי עשיתי כמה וכמה משגים, ובעזרתו יצאתי מן המצוקה. אני כשלעצמי בטוח שלעבודתו של מר רותם יהיה המשך. אלא שאם בעבר הוא היה איש המנגנון והגן בצורה הוגנת ומסורה על הממסד, עכשיו הוא עובר לצד השני, ודווקא לצד שלא ידוע במסורתו הקואליציונית, ואני מקווה שהכנסת באמת תמשיך ליהנות מיכולתו ומנסיונו של מר רותם. תודה רבה.

ח. קוברסקי:

לי היתה הזדמנות להיפרד מחברי רותם במסגרת המשרד, ולבלות איתו ערב משותף גם במסגרת יותר מצומצמת. ואת אשר המשרד חש כלפי מר רותם הוא שמע בהרחבה גם מפי השר. אבל בכל זאת נדמה לי שהשולחן הזה מוסיף זווית ראייה נוספת, גם למר רותם וגם לי, כשאנחנו חוזרים ונפרדים כאן.

ח. קוברסקי:

אני הכרתי את מר רותם לפני בואי למשרד הפנים, ואני מניח שהידידות והקשרים בינינו יימשכו גם אחרי פרישתו ממשרד הפנים. אנחנו גם שכנים וגם ידידים.

מר רותם שייך לגזע חסידים, ואילו אני מתנגד בן-בנים של מתנגדים. וייתכן מאד שגם בעבודתנו קווי-היסוד הללו באים לביטוי, גם באוהות חסיבה וגם בצורות עשייה. אבל דבר אחד משותף ונושא להערכה, ושמחתי לראות כיצד אתם בוועדה מיטיבים לשרטט דמויות, איך אתם נפרדים ממר רותם. נעים לבוא לוועדה ולשמוע וברדים כאלה, משום שלא תמיד זוכים גיה לאמירה כוללת.

השבוע קראתי פירוש לפסוק "וייה ממחרת", כשכתוב שמה ישב לשפוט את העם. רוב המפרשים אומרים שהכוונה היא ממחרת יום הכיפורים, אבל אחרים אומרים שהכוונה היא ממחרת היום. בפרשת יתרו כתוב שיתרו בא עם אשתו ובניו למטה, ואז אומר הפסוק: ויהי ממחרת וישב משה לשפוט את העם. כלומר, הוא לא עסק זמן רב מדי בהלכות נימוסין ובבילוי עם חותנו, אשתו וילדיו, אלא כבר למחרת ישב לשפוט את העם. את זה אני יכול לומר גם על מר רותם: הוא פרש ביום שני, ויהי ממחרת - הוא כבר עוסק בנושאים ובבעיות שונים, ללא אתנחתא אפילו של יום אחד.

מר רותם הוא לדעתי הגילום היפה של חריצות בלתי רגילה, דבקות במטרה, והתמדה. אני אישית חייב לומר שבבואי למשרד הייתי בחזרת מתאזרח קשה ברוב תחומי העבודה של המשרד. עד אז הכרתי את המערכת מהשדה, כאיש הרשות המקומית. ובחור שכזה היתה לי הסתייגות פסיכולוגית כלפי המערכת של הממשל המרכזי. מר רותם היה ראשון לכל אלה שעזרו לי בהבנת הצד הזה של המערכת. היתה בינינו עבודה משותפת, אם כי לא חסרו גם חילוקי דעות בינינו. כי מערכת שאין בה גם ויכוח לדעתי היא מערכת שאיננה דאוויה לשמה. אבל תמיד שורה בינינו קורקטיות, גם ידידות אישית, גם עזרה - ולוֹיאליות בלתי רגילה. זאת היתה הכרתי כמנכ"ל, שלא פעם ביטאתי אותה גם באזני השר. כי לדעתי מר רותם מצטיין בלויאליות.

אני מוצא לנכון להדגיש נקודה זאת משום שהולכת ומתגבשת דעה כאילו עובדי ציבור אין להם דעה, והם כביכול אנשי-על מנותקים ממבוכות ומחסימה של הציבור. מר רותם מעולם לא העז להתנאות בהשתייכות ל"גזע המטושטשים" הזה. להיפך, תמיד הבליט שהוא בעל ייחוד משלו מבחינת גישותיו הציבוריות והערכיות. אבל חרף ההבלטה הזאת היה מר רותם בבחינת תנה ולא שייך כלפי המערכת כולה. אני אומר זאת מתוך הכרה וישר אישי, ולא מתוך נימוס גרידא. היתה לי תמיד הנאה מכך שבחלקי ציבור שונים ומגוונים היה אמון כלפי קביעותיו של מר רותם וכלפי שניעי פעולתו. לא פעם הוא הוזמן להביע את דעותיו גם מעבר למסגרות ייחודיות, בכל המסגרות הציבוריות שהיו קשורות בחיי המשרד, מאנשים שרצו לשמוע את דעתו.

מר רותם הוא אדם שהתמיד בלימודו כל ימי חייו. וגם באותן שנים שעבדנו יחד ראיתי בו אדם משתזקק וסקרן להכיר דברים חדשים. מבחינה זאת, למרות שאין הוא נושא תג אקדמאי רשמי, הריהו הטיפוס המעולה של הלומד, הסקרן, ומופיע תמיד עם פריצות של יזמה, למרות גילו גם הכרוצולוגי וגם בשירות. המשרד נהנה לא מעט מפירות עבודתו, ודברים לא מעטים במשרד יישארו זכורים על שמו של מר רותם כיוזםם וכמטפח שלהם.

איננו נפרדים ממר רותם. אני רוצה לקוות שאוצר הנסיון שהוא צבר לא ירד לטמיון לרבים, ואני מאחל לו דברים פשוטים ביותר: בריאות איתנה, הרגשה טובה, ואושר במשפחה. כל השאר יהיה פועל-יוצא סמזב עיקרי זה.

היו"ר י. ארידור:

אני רוצה קודם כל להתנצל בשם החטיבה הליברלית שבליכוד על שלא יכלו לבוא לישיבה בגלל ישיבת החטיבה המתקיימת בשעה זו. הם ביקשו ממני להשמיע בשמם את ברכתם למד רוחם.

אני אישית קצת הופתעתי לשמוע שמד רותם נמנה עם האופוזיציה. זה רק שכ"ח את התיזה שלי שבכל פקיד חשוב של המדינה צריך להסתחר אופוזיציונר, כי זה רק מועיל למדינה.

יש לך זכות גדולה, מד רותם, שאין לרבים מאתנו, שאתה מלווה את הכנסת למן הכנסת הראשונה. אמנם, לא פעם היו בינינו אי-הבנות. את אי-ההבנות אני יכול רק לייחס לגילי הצעיר שלי; את העובדה שהן לא התפתחו - להבנה ולנסיון שלך. אני רוצה להודות לך על תרומתך לוועדת הפנים. שום ועדה לא יכולה לעבוד ללא שיתוף פעולה מצד הנוגעים בדבר במשרדי הממשלה, ושיתוף הפעולה אתך, למרות חילוקי הדעות, היה הרוק. תמיד קיבלנו סמך את מלוא העזרה, גם בישיבות הוועדה וגם מחוץ לזיוני הוועדה. ואני בטוח שבכך לא היה דבר מיוחד כלפי אלא זה היה אופי עבודתך במשרד הפנים. ולפיכך אני יכול לומר שלא רק ועדת הפנים מפרישתך, אלא גם משרד הפנים.

אני סבור שהתרומה שתדמה לוועדה לא יכולה להתמצות בדברים שאנחנו אומרים כאן, אלא בעבודתה של הוועדה. היא כתובה על ספרי החוקים שלנו ובהחלטות שקיבלנו בתחום החקציבים ובתחום המוניציפלי. ובכל ההישגים שיש בתחומים אלה אתה ראשי לראות חלק מהישגין שלך, וגם בכך באה לידי ביטוי תודת הציבור במדינת ישראל, באמצעות נציגיו בוועדת הפנים. וכדאי שגם אתה וגם אחרים יודעו שעבודתך זוכה להערכה ופשוט עבודתך בוועדת הפנים יטביעו את רישומן לא רק בפרוטוקולים של הוועדה אלא גם על חבדיה.

אני מצטער שיו"ר הכנסת, שרצה לבוא לא יכול היה לבוא לכאן היום. הוא ביקשני לברך אותך גם בשמו, ולמסור לך את תשורת הכנסת ואת תשורתו האישיה של היו"ר, והיא המדליה של הכנסת עם ברכתו של היו"ר. אני שמח למסור לך אותה גם בשם היו"ר וגם בשם הוועדה, ולאחל לך בריאות טובה והצלחה בעבודתך. נשתה "לחיים".

(חברי הוועדה מרימים כוס "לחיים").

ש. רותם:

דברים רבים נאמרו כאן היום, ויכול היה להתקבל רושם כאילו רותם עשה משהו מיוחד. ואילו אני אינני מרגיש כך. אני באתי לשירות המדינה משירות ציבורי קודם, ברשות מקומית שבה קיבלתי את ההכשרה המוקדמת של שירות לאזרח. כיוון שרשות מקומית, העומדת פנים אל פנים מול האזרח, היא בית-ספר גדול ליחסי אנוש. ומי שבא מצוייד בלימוד באותו בית-ספר לשירות ציבורי ממלכתי יודע שהוא מקיים שליחות, שליחות למען בני-אדם. וזה מה שקרה לי: ראיתי בשירותי שלי במדינה שירות למען האזרח, ומילאתי רק את חובתי, ולא יותר.

אני צריך להודות שהרבה למדתי גם מחברי הכנסת, ובמיוחד בכנסות הראשונות, כשהיינו מתאספים בבנין האופרה בת"א או בבנין "פרומין" בירושלים. אני רואה לנכון להעיר, לא כביקורת אלא אולי לשם תיקון, שציבור העובדים אז היה קשור אל הכנסת הרבה יותר מאשר היום בבנין החדש והגדול. את מי שהיית צריך לפגוש אז - ידעת שתוכל לפגוש בימי שני ושלישי בכנסת. ומדובר לא רק בשיתח-דעים אלא גם בהחלפת דעות, דבר שהיה מועיל מאד לשני הצדדים וכיוון מראש את עבודתנו וגם את חברי הכנסת. אני מצטער שהדבר הזה חסר בכנסת בשנים הראשונות, וזה מתבטא גם בתוצאות העבודה של הכנסת. לדעתי צריך לשפר הרבה יותר את היחסים בין העובדים, בין הממשל ובין הכנסת. אינני יודע מה להציע בשטח זה, כי ייתכן שהמצב החדש הוא תוצאה של חנאים או בייקטיביים. אבל אין ספק שצריך לחת על כך את הדעת.

ש. רותם:

הוזכרה כאן פרשת שבוע. נאמר בה שליחיו היו שבעה שמות, ביניהם השם "יתר". ולמה "יתר"? - משום שהוסיפו פרשה לתורה - ואתה תחזה. ומדוע? הרי הפרשה מתחילה למעשה במלים "ויהי למחרת", ו"ואתה תחזה" מתחיל באמצע משפט? אלא משום שמהמלים "ויהי למחרת" ועד ל"ואתה תחזה" אלה הם דברי ביקורת, ועל ביקורת לא מוסיפים פרשה לתורה. אבל כשהגיעו לדבר קונקרטי, ל"ואתה תחזה" - אזי מתחילה פרשה בתורה. מכאן שצריך לבוא לכנסת לא בדברים סתם, אלא רק כשיש הצעה מגובשת וקונקרטית. זה היה אחד העקרונות שלי בעבודה שבה השתדלתי להדריך ולכוון את מי שהייתי צריך להדריך ולכוון.

בפעם הראשונה הופעתי במשרד הפנים

כשעוד הייתי גזבר של עיריית בני-ברק, כשצריך היה לאשר את חוק העזר למים. לא העזנו אז לגבות תשלומים בלי חוק עזר מאושר, ובאתי למשרד הפנים להחתים את השר על חוק העזר. ואז שאלו אותי במשרד: אולי תסביר לנו מה זה? לא ידעו אז כלל במשרד הפנים מה זה שלטון מקומי. ומזה הקמנו את המבנה האדיר של היום. כולם היו זקוקים להדרכה, ולא רק לפיקוח, ובזה ראינו את תפקידנו העיקרי במשרד הפנים. גם לא נבהלנו משגיאות. משום שגם אם נעשים משגים - אין זו הצדקה להפסיק את העשייה כולה. גם משגיאות לומדים.

אני מקווה שאיבני בפרו מן הנושאים

של השלטון המקומי. אני עדיין פועל למען קידומו, ואני מקווה שאוכל להמשיך לעבוד בשני מוסדות, שהאחד מהם כבר קיים והשני עומד לקום בימים אלה ע"י כמה פנסיונרים - המכוון לקידום המינהל בשלטון המקומי. אני גם מקווה שהכנסת וועדת הפנים ייהנו מהעבודה הזאת, ואני מצדי עומד לשירותכם בכל עת, בעזרה ובגטיון שרכשתי לי בשטח השלטון המקומי - שרכשתי על חשבון המדינה, וגם על זה אני רוצה להודות לה.

אני מודה לכם על תשומת הלב, וגם

זה דבר חשוב מאד. כיוון שאנו חיים בתקופה ששוכחים שצריך להגיד "תודה", במיוחד במנגנון הציבורי. זאת הוגשתם של רוב החברים היום, שמצד אחד מוחזקים עובדי המדינה כביורוקרטים המזלזלים בציבור, ומצד שני, אם קורה משהו - כולם אשמים. ובמדיניות השכר המעוותת של היום, שהביאה להתמוטטות השירות הציבורי, קשה למצוא אנשים שירצו ללכת לשירות הציבורי. אני מקווה שהכנסת החדשה תטפל בבעיות הללו ותצליח לקדם אותן, לטובת המדינה ואזרחיה. תודה רבה.

תודה למר רותם, ובהצלחה.
הישיבה בעולה.

הי"ר י. ארידור:

(הישיבה בעולה ב-15.10)